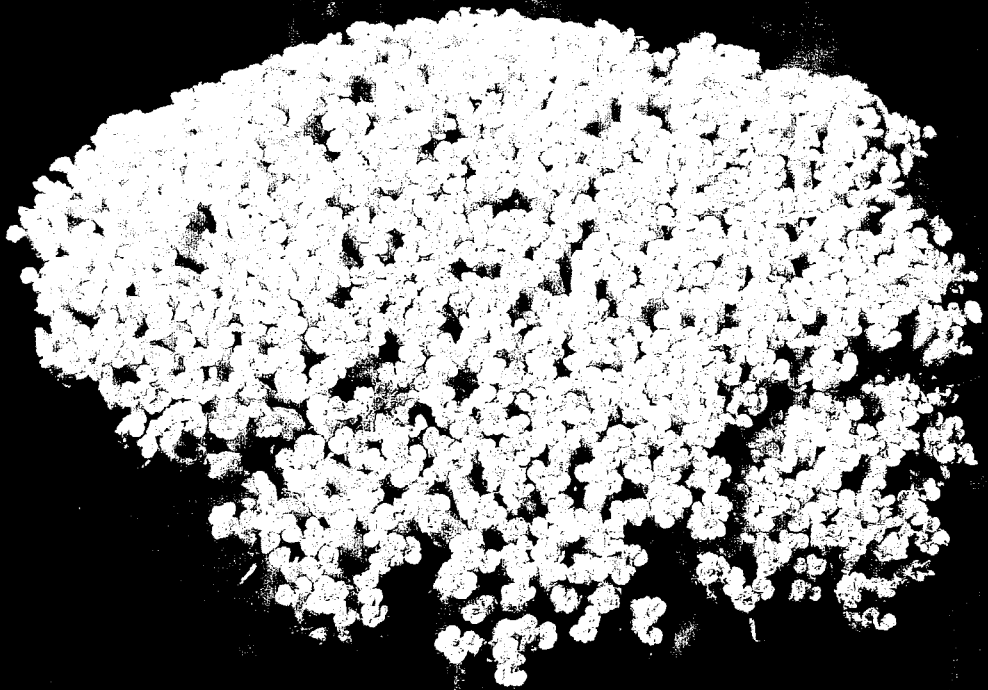

NÖVÉNYVÉDELÉM

43. ÉVFOLYAM * 2007. AUGUSZTUS * 8. SZÁM

A SÁRGA CICKAFARK VÉDELME

ARCKÉPCSARNOK

BESZÉLGETÉS A 80 ÉVES SZEPESSY ISTVÁN PROFESSZORRAL

Dr. Szepessy István egyetemi tanár, a biológiai tudományok kandidátusa, a kiváló növénykórtani professzor idén 80 éves. A többször kinttetett oktató és kutató, a tanítványai által olyannyira kedvelt előadó jelenleg visszavonultan él debreceni lakásában. Itt kerestük fel elbeszélgetni vele eddigi életéről, visszatekinteni szakmai munkásságára, sikereire, eredményeire, kudarcaira, csalódásaira.

Szepessy professzor 1927. augusztus 20-án született a borsod megyei Prügyön, tanító család gyermekeként. Ahogyan egy emberöltő távlatából visszaemlékezik, elmondja, hogy minden felmenő rokona tanító volt. Talán éppen ezért édesapja azt tanácsolta neki, hogy bármi legyen, csak tanító ne. Nos, nagy kár lett volna, ha ez így történik, hiszen ez esetben egy kiváló pedagógussal, a növényvédelmi szakma nagyrabecsült tudós-tanárával lettünk volna szegényebbek. S amint e beszélgetésből látni fogjuk, a Professzor életpályának bemutatása egyben egy kis áttekintés a magyarországi növényvédelmi szakterület legutóbbi fél évszázados múltjáról is, hiszen talán nem is volt a szakmának olyan fontos eseménye, amelyben Szepessy tanár úr ne lett volna kulcsszereplő.

Az élet édesapám intelmére keményen rácsáfolt – mondja nevetve Professzor úr –, mert végül is az oktatás lett egész életem központja. Az általános és középiskolai tanulmányaim elvégzése után 1946-ban érettségiztem Miskolcon, és még az év őszén beiratkoztam az Agrártudományi Egyetem Mezőgazdaságtudományi Karának Budapesti Osztályára. Már egyetemi éveim alatt részt vettem gyakorlatvezetőként a Növényvédelmi Tanszék oktatói munkájában is. 1950-ben

jeles eredménnyel végeztem el az egyetemet, 1950. július 15-től kineveztek a Növényvédelmi Tanszék tanársegédjévé, egy időben azzal, amikor az Egyetem Budapestről Gödöllőre költözött. Így indult az oktatói pályafutásom, amitől édesapám annyira szeretett volna eltanácsolni.

Az itthoni egyetemi éveket rövidesen egy hosszabb külföldi tanulmányút követte. Mit jelentett ez Professzor úr életében?

1952-ben behívtak az MTA személyzeti osztályára és azt kérdezték, nem akarok-e külföldön tanulmányokat folytatni. Túl sokat nem gondolkodhattam a válaszon, igent mondtam, s így kerültem a moszkvai Tyimirjavez Mezőgazdasági Akadémia Növénykórtani Tanszékére. M. Sz. Dunyin professzor vezetésével aspiránsként dolgoztam 4 évig, majd 1956. decemberében megvédtem „Immunológiai vizsgálatok a búzaporüszög kórokozójával” című kandidátusi értekezésemet. A Moszkvában eltöltött évek, a kiváló mikológiai és immunológiai felkészítés nagy hatással volt szakmai szemléletemre, és későbbi pályafutásom meghatározójává vált.

Hazatérése után, friss tudományos fokozattal, kandidátusként nem volt könnyű az indulás az 1956-os forradalom eseményeiben megrokkant Magyarországon – vetjük közbe.

1956 őszén sok kiváló oktató, professzor került az utcára, én sem lettem kivétel. Tudományos fokozatom ellenére, „moszkovita” előélettel hónapokig nem kaptam munkát. Végül is 1957 februárjában visszakérültem Gödöllőre, ahonnan indultam. A Növényvédelmi Tanszék adjunktusává neveztek ki. 1959 februárjában Uzonyi Ferenc professzor nyugalomba vonulásakor a Tanszék megbízott vezetője lettem. Még ez év júliusában kineveztek docenssé, és megbíztak a Növénykórtani és a Rovartani Tanszék egyesítésével létrehozandó Növényvédelmi Tanszék megszervezésével, amelyet 1969-ig irányítottam. Közben 1966-ban kineveztek egyetemi tanárrá. 1970-ben áthelyeztek a Debreceni Agrártudományi Egyetemre. 1971. augusztus elsejétől tanszékvezetőként dolgoztam Debrecenben, és innen vonultam nyugdíjba 1988-ban.

Professzor úr oktatói tevékenységének méltatásakor kiemelt hangsúllyal kell emlékeznünk kiváló előadói képességeire. Előadásai lebilincselőek voltak. Szakmai pontosság, élvezetes stílus jellemezte azokat, és igazi élményszámba mentek még azok számára is, akik nem különösebben érdeklődtek a növénykórtan iránt. Személyének egyszerűsége, közvetlen, barátságos magatartása jó alapot teremtett arra, hogy tanítványai bizalommal tekintsenek felé, és forduljanak hozzá, amit még tanulmányaik befejezése után is gyakran megtettek. Egyszóval egész életpályája során olyan oktatói példakép volt, ami önmagában is kiemelkedő dolog. De szakmai munkássága nem állt meg a tantermek falai között. Megalapozója és fáradszómódú szervezője volt a hazai felsőfokú növényvédelmi oktatási rendszer kidolgozásának. Részt vett az állami növényvédelmi szakigazgatási hálózat (későbbi növényvédő állomások) megszervezésében is. Így emlékszik vissza ezekre a nem kis feladatokra:

A Minisztérium tanácsadónak nevezett ki dr. Jermy Tiborral együtt. Körbejártuk az akkor alapított növényvédő állomásokat, amelyek akkoriban még valójában csak egyszerű gépállomások voltak. „Amíg nincs labor, addig nem lesz igazi növényvédő állomás!” – ezt a javaslatot tettem az illetékeseknek. Ez is hozzájárult ahhoz, hogy megkezdődött a növényvédelmi laboratóriumi hálózat megszervezése. Létrejöttek a ténylegesen működő növényvédő állomások, amelyek beindításában így jelentős szerepem lett. De rögtön jelentkezett egy újabb, igen komoly probléma. Nem volt elég növényvédő szakember az országban. Dr. Nagy Bálint MÉM főosztályvezető bízott meg, hogy mérjem fel a szakemberszükségletet. Kiderült, hogy több mint 1400 növényvédő szakemberre lett volna szükség. Ragaszkodtam ahhoz, hogy posztgraduálisan képezzünk növényvédelmi szakembereket. Így indítottuk el 1960 februárjában Gödöllőn az első növényvédő szakmérnöki kurzust, igaz, a szükséges 1412 fő helyett csak húsz fővel, mivel ennyit engedélyezett a minisztérium. 1968-ban graduális oktatás keretein belül is beindítottuk a növényvédős képzést. Ez lett az első növényvédelmi szakirányú nappali tagozatos képzési forma.

1970-ben, Debrecenbe kerülvén bekapcsolódtam az ott 1968-ban elkezdődött posztgraduális növényvédelmi szakmérnökoktatásba, illetve 1972-től a Debreceni Agrártudományi Egyetemen is megszerveztem a nappali tagozatos agrármérnök-hallgatók növényvédelmi szakirányú képzését. Mindezek közben szerepem volt a „Növényvédelem” – című folyóirat létrehozásában is. Az 1965-ben alapított országos szaklap felelős szerkesztője lettem, amely tisztséget 1969-ig töltöttem be.

Szepessy professzor úr életrajzi adataihoz szervesen hozzátartozik szakírói munkássága: több mint 80 szakkikk, egyetemi jegyzet és tankönyv szerzője. Pontosan 30 éve, 1977-ben jelent meg a „Növénybetegségek” című könyve, amit az agrártudományi egyetemeken tankönyvként engedélyeztek, és amelyből az általános agrármérnök- és szakmérnökjelölt hallgatók százezrei tanultak.

Kutatói tevékenysége részeként számos külföldi tanulmányúton vett részt (a Szovjetunió-

ban, Kinában, az NDK-ban, Bulgáriában, Jugoszláviában, Görögországban, Franciaországban, Kanadában). Kutatói munkásságának eredményességét jelzi nyolc, nevéhez fűződő találmány, szabadalom. Megkértük Professzor urat, osszon meg velünk néhány emlékét élete e fontos területéről is.

A kutatás és publikálás életem és munkám fontos részét jelentették. Elég kapkodós voltam. Gyorsan „rászálltam” valamire, ha megtetszett, de nem sikerült mindent végigvinnem. Szakmai pályám elején nagyon foglalkoztatott egy gondolat: ha mi emberek azonos töről származunk a növényekkel és az állatokkal, akkor kell lenni közös pontoknak a betegségekkel szembeni reakcióinkban. Szerettem volna tisztázni, hogy egyrészt az embereknek és állatoknak, másrészt a növényeknek vannak-e olyan reakcióik, amelyek közösek. Így mélyültem el az immunológiai kutatásaimban. Sok publikációt készítettem a témában. Azt gondoltam, hogy ezt végig lehet vinni. De rá kellett jönnöm, hogy ehhez még egy élet kellene! – A Szovjetunióban készült kandidátusi disszertációm témája is immunológiai kutatás volt a búzaporüszög kórokozójával kapcsolatosan. Vizsgáltam a kórokozó immunológiai felépítését, az antigén szerkezetét, az ellenanyag összetételét kísérleti állatokon. Az első összefoglaló vázlatos munkám a „Phytopathologische Zeitschrift”-ben jelent meg 1964-ben.

Tanárságom koromban, 1951-ben Gödöllőn „Növénykórtani gyakorlatok” jegyzet megírását kaptam feladatul. Csak rendszertani és gombaismereti adatokat kellett volna írnom, de én írtam a fertőzési folyamatról és a növény védekezési reakcióiról is, amiért felelősségre vontak. De végül is mégis sikerült áttörést elérnem e téren. Én vezettem be a növénykórtani Járványtant mint önálló diszciplínát Magyarországon. 1977-ben megjelent „Növénybetegségek” című könyvemben ezeket a diszciplínákat (epidemiológia, immunitástan stb.) már külön fejezeteként tárgyaltam.

Milyen egyéb kutatási témái voltak Professzor úrnak, és mennyire sikerült azokat eredményesen végigvinnie?

Volt nagyon sok témám, szabadalmam, de sajnos nem voltam ezekben a kutatásokban annyira szerencsés, mint az előző területen. Voltak nagyon jó ötleteim, de mint utólag kiderült, ezek sajnálatosan nem a megfelelő korban születtek meg. Megemlítek néhányat a fontosabbak közül.

1964–65-ben született az első olyan újító technológiai gondolatom, amellyel egy korábbi komoly problémát egy csapásra meg lehetett (volna) szüntetni. Kidolgoztam a vegyszeres répaegyelés technológiáját. Ez egy poharas gép volt, ami egy répát letakart, a többit vegszerrel lekezelt. Minden nagyon jó és ígéretes volt, azt is nyugodtan mondhatom, szenzáció! De... Egyszer csak bejelentették, hogy nincs tovább szükség répaegyelésre, mert felfedezték a kopotott, sőt a monogerm (egyocsírás) magot. Hát, ilyen a sors!

Az 1980-as évek elején kidolgoztam egy másik technológiai újítást, a levélfelületnedvesség- és a levegőhőmérséklet-mérés elvén működő DEFI-DOFA elnevezésű műszert. Ez is nagyon ígéretes volt. Eljutott a gyártóig, és 1985-re készen volt. Sajnos a későbbi, gazdálkodásban bekövetkezett változások a műszer elterjedését derékba törték.

Ugyanezen okok áldozata lett két másik növényvédelmi tárgyú műszaki szabadalmam, a rizs-csávázógép, valamint a permetező-öntöző szórókeret. Az egész ország rizsvetőmagját le tudtuk volna csávázni az általam készített géppel. De az átalakulás az egész magyar rizstermesztést felszámolta. Pedig, vallom, hogy a másra egyébként nem alkalmas folyóvízgyi árterületeinket most is nagyon jól lehetne rizstermesztésre hasznosítani. A permetező-öntöző szórókeret nagyüzemi méretekben alkalmas volt fóliaházak növényállományainak teljesen automatizált kezelésére. Sajnos ez a két ötlet is rosszkor született meg. Mindezekon kívül volt több gombaölőszer-fejlesztésem, valamit külföldön is fűződnek nevemhez további szabadalmak.

Végezetül arról faggattuk Professzor urat, mi a véleménye a növényvédelem helyzetéről jelenünkben, valamint a növényvédelem oktatásának átalakulásáról, a növényorvosképzés bevezetéséről.

Van az életnek számos olyan területe, ahol a fegyelmet feltétel nélkül be kell tartani! A növényvédelem is e kategóriába tartozik – hangsúlyozza professzor úr. Nagyon fontos a növényi termékek élelmiszer-biztonságának kérdése. Napjainkban, amikor lépten-nyomon üzletekben lebukott, a fogyasztók asztalára szánt, általában külföldi eredetű mérgezett növényi termékekről hallani a híradásokban, akkor igen komolyan el kell gondolkodni e kérdésen, és a kapcsolódó felelősség súlyán is. Ez a felelősség már nem kizárólag növényvédelmi vonatkozású, azon túlmutat. Tudjuk, hogy a magyar élelmiszertermékek napjainkban is jóval biztonságosabbak, mint a sok esetben teljesen bizonytalan eredetű külföldi áruk. De ha a magyar gyümölcs, magyar szőlő, magyar hús nem jó, és nem kell, romlott külföldi hús, növényvédő szerek hatóanyag-maradékával terhelt növényi termék kell, akkor..., akkor valami nagyon nagy baj lehet!

Mindig támogattam a növényorvosképzés gondolatát. Nagyon fontos, és minőségi váltás ez a növényvédőszakember-képzésben. Tekintélyben, súlyban komoly különbséget érzek a növényorvosképzés javára. Véleményem szerint teljesen orvosképzés jellegűnek kell lennie ennek az oktatási formának. Nagyobb súlyt kell benne kapnia a kórélettannak és minden olyan speciális szakterületnek, amelyekről korábbi munkásságom részleteinél beszéltem. Növény-

orvosképzésként még speciálisabb, szakmailag alaposabb képzést képzelek el, mint a növényvédelmi szakirányú, illetve növényvédelmi szakmérnök-képzés volt.

Szepessy István professzor úr munkásságát több rangos kitüntetéssel ismerték el. 1960-ban Kiváló Dolgozó, majd kétszer (Gödöllön és Debrecenben) az Oktatásügy Kiváló Dolgozója címmel minősítették, megkapta a Munka Érdemrend aranyfokozatát, 1987-ben pedig életművéért a MAE Növényvédelmi Társaságának kitüntetését, a Horváth Géza emlékéremmel érdemelte ki.

Professzor úr a Debreceni Agrártudományi Egyetemenről ment nyugdíjba, csaknem két évtizede. Munkahelyéről, munkájából végérvényesen visszavonult, de a várost nem hagyta el. Ma is Debrecenben él, csendes magányban, könyvei között.

80. születésnapja alkalmából a volt tanítványok, volt kollégák, a növényvédelmi szakma képviselői, barátai és tisztelői nevében nagy szeretettel köszöntjük az idős Professzort! Kiváncsi számára további jó egészségben és szellemi frissességben eltöltendő, tartalmas éveket!

Kövics György J. és Tarcali Gábor
 Debreceni Egyetem, Agrártudományi
 Centrum, Mezőgazdaságtudományi Kar,
 Növényvédelmi Tanszék, Debrecen

FIGYELEM!!

A BIZOTTSÁG 2007/7/EK IRÁNYELVE

(2007. február 14.)

a 86/362/EGK és a 90/642/EGK tanácsi irányelv egyes mellékleteinek az atrazin, a lambda-cihalotrin, a fenmedifám, a metomil, a linuron, a penkonazol, a pimerozin, a bifentrin és az abamektin legmagasabb megengedett szermaradványszintjei tekintetében történő módosításáról.

Megjelent: Az Európai Unió Hivatalos Lapja, 2007. 2. 15.